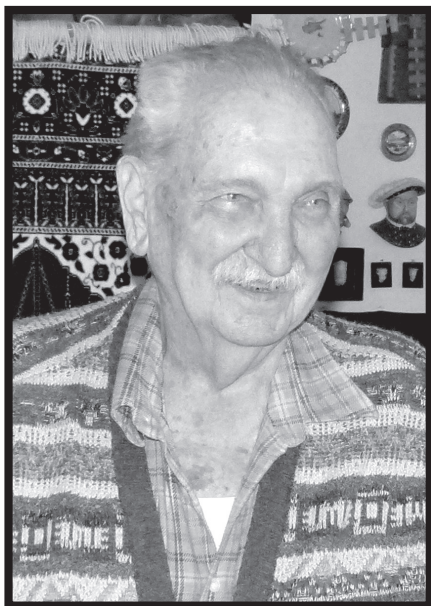

Búcsú Ede barátomtól

Záhonyi Ede (1929-2015)

Vaján kétszer is voltunk, így jön ki a 21. Próbáltam hangfelvételt is készíteni, de nem egyezett bele. Gyuri korábban írt több feljegyzést is, de én okulva Doró Gábor bácsi esetén mindig hangfelvételt akartam. Miért is nem tettem – vádoló magam most is. „*Te csak menj haza és írd meg a nekrológomat*” – mondta. Azt hagyjuk még sokára Edém aranyos – válaszoltam.

Óriási, elviselhetetlen hőség volt június végén, július elején amikor nála voltam utolsó napjaiban. Állandóan aludt, de amikor felébredt csak egy-két szót válthattunk, mindig elismételte: *Írd meg a nekrológomat!* Sírva mentem hazafelé július 3-án, amikor utoljára láttam, és éreztem, hogy ez volt az utolsó találkozásunk. Nekrológot rólad Edém Aranyos! Egy könyvet lehetne, sőt kellene írni, amiben csak egy kis szelet lehetne az a hetven év, ami ismeretségeünket, kapcsolatunkat, majd barátságunkat tartalmazná.

Megkísérlem összeszedni barátaitól munkatársaitól azokat az emlékeket, amelyeket az alábbiakban közlünk ...

Szabó Imre

Munkáinak ismertetése:

Az Úttörővezető c. folyóirat főszerkesztőjeként (1962-1982) jegyzett írásait és a Dörmögő Dömtör c. gyermekújság szerkesztőjeként írt cikkeit, az Országos Úttörő-történeti Bizottság elnökeként jegyzett írásos anyagait nem tartalmazza az alábbi felsorolás, csak könyveit.

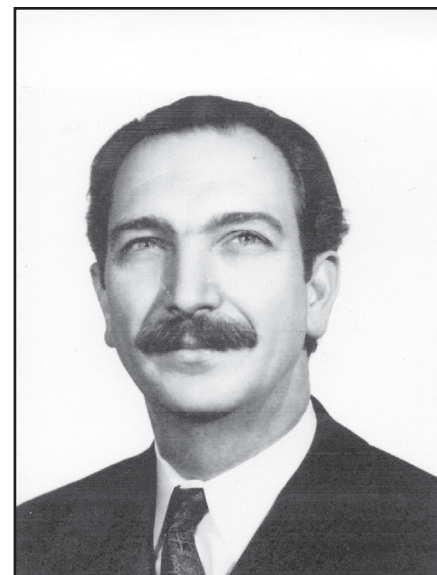
20.születésnap (1946-1966) 1965, Úttörők előre! (album) 1965, Két évtized az úttörőmozgalom történetéből 1967, 25 éve előre —

rendületlenül (szerk.) 1970, 25 év a budapesti úttörők életéből 1971, Úttörő-történeti emlékek 1978, A magyar úttörőszajtó három évtizede (1946-1976) 1980, Fejezetek a magyar úttörőmozgalom történetéből (szerk.) 1981, Lépések (emlékek, események, tények) 1986, 50 éve született az Úttörővezető 1997 (A Múltunk Öröksége Alapítvány első kiadványa, a Tájékoztató első számának tekintjük).

Kéziratban maradtak: A Gyulai Pál u.16 számú ház története, A Scheiber család története, A Záhonyi (Zimmer) család története, Egypercesek (életképek kortársaimról)

Kitüntetéseiből:

Munkával a népért 1948, Munka Érdemrend bronz fokozata 1953, ezüst 1967, arany 1971, Oktatásügy Kiváló Dolgozója 1956, Kiváló Úttörővezető 1957, Ifjúsági Nívódíj 1976, Gyermekekért Érdemérem 1982, Április 4. Érdemrend 1986, Trencsényi-Waldapfel Emlékérem 1988, Gyermekekért Díj 2003, Életfa-díj 2009, Marton Jenő Emlékérem 2012.

Edét április 4-én, 86. születésnapján együtt köszöntöttük Révész Gyurival. Vidám volt, örült nekünk, tréfálkozott, beszélgettünk, koccintottunk az egészségére, fényképeket készítettünk. Beszéltünk az Alapítványunkról is, hiszen a 20. évében járunk, de csak január 25-én lesz az ünnepimegemlékezés. Egy szép „Jubileumi kiadvány” terve is felmerült erre az alkalomra. Elmondtam, hogy addig az alapítói jogokat szeretné átadni unokájának: Barbarának, amiről többször is szólt.

Ezek után én műtéten estem át, csak telefonon beszélgettünk. Feleségtől naponta kérdezte állapotomat, izgult miattam. Majd amikor velem is tudott, mindig vigasztalt, mert türelmetlen voltam, mivel nehezen gyógyultam. Csak május közepén tudtam meglátogatni, amikor ő lett beteg.

Már nem kelt fel az ágyból, nem akart sem járni, sem beülni kedvelt karosszékébe. Így is maradt egészen haláláig. Júniusban másnaponként látogattam meg. Egyre kevesebbet beszélt, hiába készítettem rá. Szondáztattam: Hányszor voltunk vándorgyűlésen és hol? Mindig ugyanazt mondta: huszonegyszer, de egy megyében nem voltunk egyszer sem, Csongrádban, illetve Szegeden. Szabolcsban és

Emlékeim Edéről

Tudtam Ede betegségéről, az Őt ért sok fájdalomról. Sajnos, az élet nagyon igazságtalan és kegyetlen. A legnagyobb embereket is sújtja.

Záhonyi Ede pedig ilyen volt. Végtelenül tiszteltem Őt rendületlenül végzett értékes munkájáért. Szerettem, mint EMBERT közvetlenségéért, kedvességéért, számatlanul adott hasznos tanácsaiért. Ő volt az, aki válogatás nélkül, mindenkire jó szándékkal, barátsággal közeledett. Életem végéig szeretettel gondolok rá, öröm emlékéit.

Nagyon fáj, hogy a búcsúztatóján nem tudok személyesen részt venni. Egészségem komolyan megrendült, hosszabb útra már nem mehetek. Itthon gyújtok gyertyát elköszönve tőle, tisztelegve emléke előtt.

*Gránitz Erzsébet
volt Országos Úttörő-
elnökségi tag*

Záhonyi Ede emlékezete

Igazán jó dolog, hogy múltunknak van a mában is értékesíthető öröksége. De ha van, ez azért lehetséges, mert voltak és vannak olyan őrzői, mint Ede volt. Egy ideje már nem találkoztam vele, de emiatt egy a tegnapián fiatalabb barát arca jelenik meg előttem, amikor – mostanában persze sűrűbben – rá gondolok.

Úttörő ügyekben annyi mindennek volt az elindítója, a folytatója és a fejlesztője, hogy meg sem próbálok mindenre kitérni. Mindenek előtt Úttörővezető című, a csapatvezetők és (tanár és diák) munkatársaik körében nagyon olvasott „világlapunk” jut az eszembe. Lapzártá körül már vártam ötleteket adó vagy kérő, netán a leadást sürgető telefonhívását. Azon kevesek közé tartozott, akiknek a bíráló megjegyzései nem viszolygást keltettek bennem (mint általában), hanem azt az érzést, hogy jó, ha van egy éber szemű korrektor, aki

nem hagyja, hogy valami maflaságot publikáljak. Általában valami táborozáskor, vagy terem foglalkozáskor elkövethető hibát állítottam pellengérre, igyekezve azt is megmutatni, hogyan kell jól csinálni. Ede vigyázott arra, hogy a bíráló, ha csíp is, azért ne diszkreditálja felnőtt és ifjabb vezetőinket, ne szegje kedvüket. Nagyon tiszteltem azért, hogy nem sajnálta a fáradságot visszaszólni, ha valamelyik írásomra (pozitív, vagy – ritkábban – kritikus) reflexió érkezett. Süttött belőle a gyerekek iránti szeretet; akarta, hogy maradjon bennük felnőtt korukra minél több melengető emlék úttörő élményeiről. Amikor mostanában az akkori úttörő időkre vonatkozó kedvező megnyilvánulásokat hallok, nagy elégedettség tölt el. Edének nagy érdeme van abban, hogy ennyi zavaros év és felületes sározás után inkább az maradt meg a kissé már megöszült úttörő „gyerekekben”, amivel az akkori közösségi munka (és szórakozás) több és jobb volt, mint amivel az ő gyerekeik később találkoztak vagy ma találkozhatnak. És abban is, ha helyenként ez a munka a gyakorlatban is folytatódik.

Egy kis önigazolást is érzek: jó érzés, hogy olyan ügyet szolgáltam, amelynek Záhonyi Edéhez hasonló hordozói és munkásai voltak.

*Harsányt Iván az egykori
2690-es Ady Endre
úttörőcsapat vezetője*

Emlékezés Záhonyi Edére

Ismét itt hagyott bennünket egy jó barát, egy olyan személyiség, aki ezer szállal kötődött a gyermekmozgalomhoz.

Edét régóta ismertem. Lelkes, nagy tapasztalattal rendelkező vezető volt. Több mint két évtizeden át volt az Úttörővezető folyóirat főszerkesztője, ekkor vált országosan ismertté.

A Múltunk Öröksége Alapítvány megálmodója és létrehozója volt Imre barátjával együtt. Felkért, hogy vállaltam el a kuratóriumi tagságot. Örömmel mondtam igent, és

már 20 éve igyekszem segíteni az alapítvány munkáját. Az alakuló ülésen bemutatta a Záhonyi Gyűjteményt, melyre nagyon büszke volt. Terveztük az alapítvány jövőjét. Kiírtuk az első pályázatot, melyre több mint 100 mű érkezett. Ede boldog volt, igazolni látszott az alapítvány létjogosultsága. Támogatókra, pártoló tagokra volt szükség céljaink megvalósulásához. Az alapítvány lassan országosan is ismertté vált. Mindez lelkesítően hatott ránk.

Közben Ede egészségi állapota megromlott. Felesége váratlan halála, majd leánya – Sárka – elvesztése nagyon megviselte. A pótolhatatlan veszteséget nem tudta feldolgozni, gyógyíthatatlan betegsége úrrá lett rajta, és július 6-án elhunyt. Emlékét szívünkben őrizzük.

Kedves Ede! Mindig szeretettel gondolunk Rád. Nyugodj békében!

*Magócsi Károlyné
volt járási úttörőtitkár*

Emlékezés Záhonyi Edére

*„Viharban az a fa marad állva,
amelynek mélyek és erősek a
gyökerei”*

(Müller Péter)

Edére gondolva gyakran az a régi igazság jut eszembe, miszerint „embernek születni véletlen, embernek maradni választás”. Igen, Ő valóban ezt az utat választotta. Tudatosan, és következetesen egész életében arra törekedett, hogy a legsebbe emberi értékek szerint éljen és dolgozzon.

Közel egy évtizedig – különböző minőségben – dolgoztunk együtt. Mindig számítani lehetett rá, elkötelezettségére, bölcsességére, megértő, segítő és következetes magatartására. Ő volt az a biztos pont, aki az úttörőmozgalom történetével kapcsolatos kérdésekre mindig pontos, tárgyilagos, de ugyanakkor hitet és lelkesedést is adó válaszokat tudott mondani.

Nehéz tudomásul venni, hogy Ő, aki mindig mindenütt jelen volt, s az úttörőmozgalom történetéről oly sokat tudott, nincs már köztünk, és

Alapítónktól búcsúzunk

Ő maga is a mozgalom történetének egyik fontos szereplőjévé vált. Nekem azonban elsősorban úgy marad meg emlékezetemben, mint egy elkötelezett igaz ember, egy kolléga, akivel együtt tervezgettünk, hittünk, lelkesedtünk és dolgoztunk. Így örööm meg őt a szívemben, jellegzetes mosolyával, hangjával, szilárd értékrendjével és emberségével. Tudom, hogy rajtam kívül másoknak is nagyon fog hiányozni.

*Nemes Péter
a MÚSZ Heves megyei,
majd országos titkára*

Záhonyi Edéről

Főszerkesztősége idején az „Úttörővezető” elsősorban szakmai/módszertani lap volt. A rajvezető éppúgy talált benne hasznos cikkeket, mint a mozgálpedagógia iránt fogékonyabb felnőtt vezető. Higgadt, kiegyensúlyozott emberként ismertem meg, akinek véleményére a Szövetség döntéshozó szervei mindenkor számíthattak.

*Nemoda István
volt Pest megyei
úttörőelnök*

Emlékeim Edéről

Úttörő megyei titkárságom 10 éve alatt Bács-Kiskun megye tanyai iskolás sajátos helyzete folyamatosan élvezte a figyelmét. Megyei elnökségi előterjesztések, országos elnökségnek készített jelentéseink, személyes felszólalásaim alapján jelezte, hogy jó lenne, ha megírnám a témát az Úttörővezetőnek. Négy terjedelmesebb írásomat (köztük kettőt a kis iskolák témájában) közölte az Úttörővezetőben 6 év alatt. Tapasztalatokat szerezni, kitüntéseket átadni többször járt a megyében. Jovialis személyiségét mindig, mindenhol szívesen fogadták.

*Dr. Pap István
volt Bács-Kiskun megyei
úttörőtitkár*

A kiskunhalasi úttörőház egykori igazgatója így emlékszik vissza:

Egész évi rendszeres munkával összegyűjtöttük a mozgalom tárgyi emlékeit. Módszertani szobát hoztunk létre. Záhonyi Ede elvtárs, az Úttörővezető főszerkesztője nyitotta meg a kiállítást, és „avatta” fel az új létesítményünket.

Az Úttörőház naplójába a következő emléksorokat írta: Nagy öröm számomra, hogy ilyen gazdag gyűjteménnyel találkoztam. Talán egyedüli hazánkban. Dicséret a létrehozóknak! Kívánom, hogy bővüljön tovább a módszertani tár a város és egész Úttörőszövetségünk dicséretére.

Előre!

*Záhonyi Ede
a Magyar Úttörők Szövetsége
Országos Elnökségének tagja*

In memoriam Záhonyi Ede

Az élet rövid, próbáljunk meg egymásnak örömet szerezni! Úgy hiszem, ez volt a sommás hitvallása Edének. A humanitás emberi voltunk alfája és ómegája. Ide tartozik, az egyetemes emberszeretet eszméje, hazánk, honfitársaink tisztelete, viselkedésünk, felelősségérzetünk a gyermekek és a fiatalok egészséges testi és szellemi fejlődéséért.

Mindezeket nem könyvből olvastam, hanem elsősorban olyan példamutató emberek magatartásából szűrtem le, mint amilyen felejtethetetlen barátunk Záhonyi Ede volt.

Ede nem tudta, hogy miért volt olyan nagyon fontos számomra. Most elárulom:

Sok évtizeddel ezelőtt kerültem az Úttörő-történeti Bizottság tagjai sorába. Nem volt gyermekem, de az úttörők közé kerülve egyszerre sok lett. Mivel a gyerekek szüleit sajnos nem ismertem, kiváló pedagógusait sem – nemes egyszerűséggel – családbelieknek tudtam be őket.

A másik fontos tényező, ami szorosan Edéhez kötött, a mozgalmi tevékenységemet és a szakmámat érintette. 16 éves korom óta vettem részt az ifjúsági mozgalomban, úgy is mint SzIT megyei titkár, és mint résztvevő a budapesti Világ

Ifjúsági Találkozó (VIT) előkészítésében és irányításában, valamint aki 66 év óta az ifjúsági mozgalmak történésze.

Az én sorsom így függött össze Ede gyermekmozgalmi tevékenységével és történet írásával, barátságunkkal és egymás iránti tisztelettel.

Ezért emlékezem rá szeretettel halála után is.

*Dr. Svéd László
történész*

Emlékeim Edéről

Hatvan éves töretlen barátság, egymással megosztott örömök és bánatok, sok-sok élmény kötnek össze bennünket. Szerettem és tiszteltem, mert a mozgalomban és a magánéletben egyaránt példát adott nekem. Ügyszeretete, az új megoldások keresése, emberi tartása, kitartó, fáradhatatlan munkavégzése követésre ösztönzött, mintát adott.

Aktív élete során minden beosztásban bebizonyította rátermettségét, tehetségét. Ha szükség volt rá, felnőtt fejjel pedagógus képesítést szerzett, vagy újságírást, szerkesztést tanult.

Szerepét, hatását nehéz túlértékelni az úttörőmozgalom fejlődésében, noha személyét soha nem tolta előtérbe.

Kemény, egyenes ember volt, aki meggyőződését képviselni akarta és tudta tekintet nélkül rangra, beosztásra. Nem mindig vált hasznára...!

Érdeklődését a mozgalom eseményeinek feltárásában, megőrzésében élete végéig megőrizte. Legendás mozgalomtörténeti gyűjteményét nagy elismerés illeti, közös felelősségünk, hogy unokájának segítsünk a gyűjtemény megőrzésében.

Büszke vagyok arra, hogy nem csak munkahelyén, hanem családjában is otthon érezhettem magamat. Feleségével együtt nagyobbik lányom névadó szülei voltak.

*Szabó László
a MÚSZ volt titkára*

Emlékezés Záhonyi Edére

Az emlékezés tövisén vergődve, fájó szívvel vettem tudomásul egykori vezető- és munkatársam, barátom, Záhonyi Ede örökre távozásának szomorú tényét. Olyan Embert veszítettünk el, aki az úttörőmozgalom, az úttörővezetők, a gyerekek élete tartalmassá, szebbé tételének meghatározó, cselekvő résztvevője volt.

Személye, neve évtizedeken át fogalom volt. Ott volt a gyermekmozgalom alapításánál, az úttörők életének megannyi megújításánál, az egymás után jövő generációk nevelésénél, képzésénél. Évtizedeken át élte, alakította az úttörőmozgalom történelmét, hangyaszorgalommal gyűjtötte rendszerezte és örökségként az utódokra bízta a gyermek és úttörő mozgalom történelmi hagyományának gazdag tárházát.

Edét, az 1960-as évek végén ismertem meg. A 70-es évek közepétől szoros munkakapcsolatban együtt dolgoztunk. A mindennapi közös munkában tapasztaltam meg felkészültségét, cselekvő tenni akarását, a jó ügyek melletti elkötelezettségét és kitartását, segítő együttműködését. Köszönet érte!

Határozott, következetes ember volt. Magas követelményt támasztott önmagával és munkatársaival szemben. Javaslatait megalapozottan, tényekkel alátámasztva fogalmazta meg. Reális látásmódja, kritikus szemlélete – a mennyiség helyett a minőség első helyre tétele – példaértékű volt. „Legyen rövidebb az írás, de legyen mondanivalója!” – mondta egy-egy cikk felkérésénél vagy elfogadásánál. Mindig világosan fejtette ki gondolatait, egyetértését, vagy kemény kritikáját. Véleményét nyíltan, a konfliktusokat is felvállalva fogalmazta meg. Sok tapasztalata, bölcsessége alapján számtalanszor volt a mérleg nyelve a testületi ülések, a fórumok véget nem érő vitájában. Ezért egykoron és ma is elismerés, tisztelet illeti.

Nyíltszívű, őszinte barátként osztozott sikerben és kudarcban. Nem csak a kivételes pillanatokban, hanem a hétköznapiak sodrában, a magánéletben is számítani lehetett rá. Szép emlékek kötnek solymári szomszédságunkhoz, ahol évek során feleségével, Sacikkal a kis faházból csodálatos otthont varázsoltak, ahová örömmel várták a gyerekeket, az unokákat és minden jó barátot. Jó volt vele együtt lenni, hallgatni anekdotázását, és bajusz alatti huncut vagy kesernyés mosolyából kiolvasni: vajon mi is lehet a tanulság?

Mosolyát és emlékét szívemben megőrzöm!

*Szűcs Istvánné (Szűcs Zsuzsa)
az Úttörőszövetség főtítkára
1974-1981 között*

Búcsú Edétől

Először 1973 februárjában találkoztam Záhonyi Edével, az Úttörővezető főszerkesztőjével. Egykori szegénylős palóc gyerekként elfogódottan léptem a szerkesztőségi szobájába, ahol Ede bátorító mosollyal fogadott, kávéval kínált és csapatvezetői munkámról kezdett érdeklődni, amelyről szívesen és lelkesen be is számoltam neki. Ettől kezdve több tucat írásomat jelentette meg a lapban. Emellett arra bátorított, hogy írjam meg Csillebérc történetét, állítsam össze az úttörő emlékhelyek gyűjteményét, és bevont az úttörőmozgalom történetéről szóló monográfia szerző-gárdájába is. Elsők között méltatta és anyagilag is támogatta az „Ezüstfokos” alapítványt, és városi ember léteire mindvégig pártolta az úttörők hagyományörző-helytörténeti-turisztikai tevékenységét.

Nagy megtiszteltetésnek tartottam, hogy együtt dolgozhattam vele az Országos Úttörőtörténeti Bizottságban, és azt is, hogy meghívott pesti lakásába, ahol részletesen bemutatva a „Záhonyi Gyűjteményt”, és ezen kívül a kedves vendégnek kijáró ajándékként én is felírhat-

tam a nevem a nagy textil-emlétkercsre.

Hasonló elismerésként értékeltem, hogy engem is érdemesnek talált az Örökség Alapítvány kuratóriumi tagságára.

Több évtizedes ismeretségünk során úgy emlékszem Edére, hogy bajsza alatti kedves mosolyával, kellemes bariton hangján mindig nyugodt, megfontoltan érvelő partner volt. Gyakran hallani azt a megjegyzést, hogy nincsenek pótolhatatlan emberek. Nekem szilárd meggyőződése, hogy Záhonyi Ede pótolhatatlan ember! Gazdag életműve a magyar kultúrkincs maradandó része.

*Dr. Tóth József
a Múltunk Öröksége Alapítvány
kuratóriumának tagja*

Záhonyi Edére emlékezem

Záhonyi Edének példaadó tisztelességgel végigélt hosszú életét családja szeretetén túl két fontos hűség vezérelte. Az egyik, az eredet: a munkásmozgalom, a munkásosztály történelmi küldetésének tulajdonított értékek vállalása mindhalálig, s a gyerekek, a gyerekügy iránti elkötelezettség volt a másik. E kettős kötés vezette az úttörőmozgalomhoz, az úttörőszövetséghez.

S amikor – igazán rajta kívülálló okokból – az első érték vállalása megannyi nehézségbe ütközött, új, tőle idegen, hajlékonyabb ideológiákat kívánt, akkor még inkább fokozódott a második elkötelezettség. Ez a hűség sem volt könnyű. A gyerekvilág is megváltozott, egyre nehezebb volt megérteni e változásokat, így lett Záhonyi Ede az emlékezés, az emlékek makacs őrzője, mint borostyánba fagyott pillangót, úgy vigyázta a magyar úttörőmozgalom dokumentumait. Jobb időkre várva....Nyugodjék békében.

*Trencsényi László
az MPT ügyvezető elnöke,
volt csapatvezető*